

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobkyně: **JUDr. V. H.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 17. 6. 2015, č. j. x, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. 9. 2016, č. j. 75 Ad 16/2015 – 33,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobkyni **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

[1] Rozhodnutím ze dne 5. 5. 2015, č. j. x, přiznala žalovaná žalobkyni starobní důchod od 11. 4. 2015 ve výši 22.758 Kč měsíčně. Dne 21. 5. 2015 doložila žalobkyně Dohodu o narovnání ze dne 30. 4. 2015 ve věci sporu o způsob určení platové základny pro výpočet platu soudce a víceúčelových paušálních náhrad v letech 2011 – 2014 (dále jen „dohoda o narovnání“), kterou se Česká republika – Okresní soud v Ústí nad Labem zavázal žalobkyni na platu a víceúčelových paušálních náhradách za období let 2012 – 2014 doplatit částku v celkové výši 208 745 Kč do 15. 6. 2015. Žalobkyně žádala zohlednění doložené skutečnosti v novém rozhodnutí. Žalovaná toto podání vyhodnotila jako námitky podle § 88 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a jako nedůvodné je zamítla rozhodnutím ze dne 17. 6. 2015, č. j. x (dále jen

„napadené rozhodnutí“). Uvedla, že vyměřovací základ žalobkyně byl vypočten v souladu s § 18 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), z rozhodného období let 1986 – 2014. Příjem na základě dohody o narovnání je však splatný až v roce 2015, nespadá tedy do vyměřovacího základu, a pro výpočet výše starobního důchodu žalobkyně jej nelze zohlednit.

[2] Proti napadenému rozhodnutí brojila žalobkyně žalobou u Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“). Namítala, že výpočet starobního důchodu nelze vázat na datum splatnosti dorovnání platu, ale na období, za které vzniklo žalobkyni právo na plat (období let 2012 – 2014). Tato doba přitom do rozhodného období pro výpočet vyměřovacího základu spadá.

[3] Krajský soud rozsudkem ze dne 26. 9. 2016, č. j. 75 Ad 16/2015 – 33 (dále jen „napadený rozsudek“), zrušil napadené rozhodnutí i předcházející rozhodnutí o přiznání starobního důchodu, a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Dohodou o narovnání je upraven dosud přiznaný a vyplacený plat za období let 2012 – 2014, neboť žalobkyně a její zaměstnavatel se shodli, že tento plat měl být vyšší. Účelem uzavřené dohody bylo zajištění nápravy takovým právním prostředkem, který by garantoval odčinění vzniklé situace, kterou žalobkyně nezavinila, ale která ji poškodila, neboť jí nebyl vyplácen plat ve výši, na kterou měla nárok. S přihlédnutím k celému systému důchodového pojištění lze dovodit, že náhrada platu vyplacená žalobkyni na základě uzavřené dohody o narovnání je příjmem započitatelným do vyměřovacího základu. Dohoda o narovnání je prostředkem nápravy určení platové základny pro výpočet platu a stát tak, byť opožděně, obdržel také pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a zdravotní pojištění. Žalovaná nesprávně aplikovala ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zákon o pojistném na sociální zabezpečení“), když vycházela z výkladu, že doplatek platu žalobkyně za roky 2012 – 2014 nelze započítat do rozhodného období pro výpočet důchodu.

II.

Kasační stížnost

[4] Žalovaná (dále též „stěžovatelka“) napadla rozsudek krajského soudu kasační stížností. Uvádí, že vyměřovacím základem zaměstnance pro pojistné na důchodové pojištění je dle § 5 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob, a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění. Zúčtovaným příjmem se rozumí plnění, které bylo v peněžní nebo nepeněžní formě nebo formou výhody poskytnuto zaměstnavatelem zaměstnanci nebo předáno v jeho prospěch, popřípadě připsáno k jeho dobru anebo spočívá v jiné formě plnění prováděné zaměstnavatelem za zaměstnance. Zhodnocení určitého příjmu jako vyměřovacího základu pro důchodové účely je tedy spojeno s procesem zúčtování takového příjmu v zákonem definovaném období pro zjištění vyměřovacího základu. Podle ust. § 6 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení je rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ, kalendářní měsíc, za který se pojistné platí. Vyměřovací základ je tudíž možno zhodnotit pouze v tom kalendářním roce, resp. kalendářním měsíci, v němž byl zúčtován.

pokračování

[5] Právní závěry Nejvyššího správního soudu, o něž je opřeno odůvodnění napadeného rozsudku, se týkají nároků pojištěnců v souvislosti s neplatným skončením pracovního poměru. Pouze v takových případech náleží pojištěnci na základě pravomocného rozhodnutí soudu nebo mimosoudní dohody zhodnocení náhrady mzdy nebo jiného příjmu zpětně za období, jichž se soudní rozhodnutí nebo mimosoudní dohoda dotýká.

[6] V případě žalobkyně je rozhodným obdobím pro stanovení vyměřovacího základu období let 1986 – 2014. Příjem žalobkyně na základě dohody o narovnání však spadá do vyměřovacího základu roku 2015, a proto nemohl být v souladu s § 18 zákona o důchodovém pojištění zohledněn. Nemusí se jednat pouze o běžnou mzdu či plat za kalendářní rok, v němž je přiznáván důchod, ale i o náhrady, odměny či jiný příjem, který zaměstnanci náležel za předchozí kalendářní rok, ale zaměstnavatel jej zúčtoval až v kalendářním roce, který nespadá do rozhodného období. Jestliže zákonodárce neshledal právně relevantní důvody pro to, aby tyto a obdobné situace specifikoval v ust. § 16 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění (jako je tomu u náhrady mzdy, platu či jiného příjmu náležející v souvislosti s neplatným skončením pracovního poměru), pak stěžovatelka nemůže vlastním uvážením nahrazovat nepříznivé dopady konkrétní životní situace na nároky plynoucí z důchodového pojištění.

[7] Stěžovatelka zároveň plně respektuje ust. § 5 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení, které přímo zakotvuje, že náhrady výdajů poskytovaných procentem z platové základny představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudců nepatří do vyměřovacího základu zaměstnance pro odvod pojistného. Krajský soud správní žalobě vyhověl v plném rozsahu, aniž by závěr o nezákonnosti napadeného rozhodnutí přesvědčivě odůvodnil. V napadeném rozsudku se dostatečně nevypořádal s aplikací ust. § 16 zákona o důchodovém pojištění, ani se skutečností, že částka doplatku, která měla být žalobkyni vyplacena na základě dohody o narovnání, zahrnuje nejen doplatek nově upraveného platu, ale i paušálních náhrad výdajů.

III.

Posouzení kasační stížnosti

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost **není** důvodná.

[10] Podstatou kasační stížnosti je otázka, má-li se do vyměřovacího základu žalobkyně za období 2012 – 2014 promítnout náhrada platu, jenž sice měl být v uvedeném období vyplácen, dohodou o narovnání se však jeho náhrada stala splatnou až v roce 2015. Stěžovatelka se domnívá, že nikoliv, a argumentuje zejména ust. § 16 odst. 3 zákona o

důchodovém pojištění, které odkazuje na § 11 odst. 2 téhož zákona. Podle uvedených ustanovení se do vyměřovacího základu započte náhrada, poskytnutá pojištěnci na základě pravomocného rozhodnutí soudu nebo mimosoudní dohody v případě neplatného skončení pracovně právního vztahu, a to v kalendářních měsících, za které náleží. Z toho stěžovatelka dovozuje, že v jiných případech než je neplatné ukončení pracovně právního vztahu, nelze poskytnutou náhradu platu do vyměřovacího základu započíst, pokud je tato náhrada splatná mimo rozhodné období. Nejvyšší správní soud má uvedený výklad za nepřipustně zjednodušující a nesprávný.

[11] V posuzované věci je třeba vycházet ze závěrů nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. II. ÚS 348/04, na nějž odkazuje žalobkyně i odůvodnění napadeného rozsudku. Ústavní soud posuzoval otázku, zda je možné započíst do vyměřovacího základu částku náhrady mzdy, která byla vyplacena až v souvislosti s pravomocným rozhodnutím soudu o neplatnosti rozvázání pracovního poměru pojištěnce, tj. rozpočítat ji na jednotlivé měsíce a roky od okamžiku neplatného rozvázání pracovního poměru a zvýšit tak dodatečně jeho roční vyměřovací základy za období předcházející soudnímu rozhodnutí. Zákon v tehdy účinném znění tuto možnost výslovně neupravoval (srov. zákon o důchodovém pojištění ve znění do 31. 12. 2006). Ústavní soud však dospěl k závěru, že nelze použít toliko gramatický výklad bez přihlédnutí ke smyslu a účelu dotčených ustanovení i celého systému důchodového pojištění. Právní předpisy důchodového zabezpečení zobledňují toliko *modelovou situaci, kdy zaměstnanec dosahuje pravidelnou měsíční mzdu, z níž je placeno pojistné, z logiky věci lze dovodit, že i náhrada mzdy... vyplacená stěžovateli až v souvislosti s rozhodnutím soudu o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru, je příjmem započitatelným do vyměřovacího základu (srov. § 5 odst. 2 písm. a) zákona č. 589/1992 Sb.), který lze rozpočítat na jednotlivé kalendářní měsíce a roky po dobu neplatného rozvázání pracovního poměru... Náhrada mzdy má v tomto případě charakter ekvivalentu mzdy a je zúčtovatelná stejně jako mzda. Tuto účast stěžovatele na důchodovém pojištění tedy lze promítnout do zápočtu doby pojištění. Z ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 589/92 Sb. navíc nelze ani dovodit, že by vylučovalo možnost zpětného rozúčtování příjmů, jež se zahrnují do vyměřovacího základu... Z ústavního hlediska je podstatné, že stát obdržel, byť opožděně, v souvislosti s náhradou mzdy platby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Lze souhlasit s názorem stěžovatele, že by bylo absurdní a především nespravedlivé, aby se mu tento příjem v podobě vyplacené náhrady mzdy neprojevil v jeho osobním vyměřovacím základu pro výpočet starobního důchodu. Důchodové pojištění je totiž založeno na principu obligatornosti dávek důchodového pojištění, který znamená, že při splnění stanovených podmínek vzniká na dávku důchodového pojištění právní nárok.*

[12] Teprve v návaznosti na citované rozhodnutí Ústavního soudu bylo do zákona o důchodovém pojištění novelou provedenou zákonem č. 24/2006 Sb. výslovně zakotveno, že do vyměřovacího základu se započítává též náhrada mzdy nebo platu za období, v němž podle pravomocného rozhodnutí soudu nadále trval pracovně právní vztah, pokud podle tohoto rozhodnutí došlo ke skončení pracovního poměru neplatně. V praxi dále vyvstala otázka, zda lze rozhodnutí soudu v obdobných případech nahradit soukromoprávní dohodou o narovnání sporu o neplatnost rozvázání pracovního poměru. Na tuto otázku odpověděl kladně Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 12. 2012, č. j. 6 Ads 112/2012 – 50, v němž dospěl k závěru, že *právním účinkem dohody o narovnání mezi žalobcem a jeho bývalým zaměstnavatelem pak bylo to, že rozvázání pracovního poměru*

pokračování

výpovědi zaniklo a bylo nahrazeno ujednáními, která vyplývají z narovnání. V tomto ohledu je tedy účinek dohody o narovnání srovnatelný s případným rozhodnutím soudu o neplatnosti výpovědi. Na tyto praktické problémy reagoval v mezidobí i zákonodárce, který novelou zákona o důchodovém pojištění provedenou zákonem č. 470/2011 Sb. postavil soukromoprávní dohodu o narovnání výslovně na roveň pravomocnému soudnímu rozhodnutí. Skutečnost, že zákon v současné době výslovně upravuje započtení náhrady později přiznané a uhrazené mzdy či platu do rozhodného období, za nějž měla být uhrazena, výslovně pouze v případě neplatného rozvázání pracovního poměru, je tedy daleko spíše reakcí zákonodárce na kazuistiku soudů a nejčastější praktické problémy, než promyšlenou koncepční úpravou, kterou by zamýšlel započtení jiných zpětných náhrad platu vyloučit.

[13] Závěry napadeného rozsudku jednoznačně korespondují s úvahami nastíněnými ve výše zmíněném nálezu Ústavního soudu. Obdobně i Nejvyšší správní soud v minulosti jednoznačně konstatoval, že do vyměřovacích základů za rozhodné období let 2007 – 2009 se může zpětně promítnout doplatek služebního příjmu za službu přesčas, který byl po skončení soudních sporů pojištěnci jednorázově (jakožto doplatek služebního příjmu za rozhodné období) vyplacen až v roce 2014 (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2015, č. j. 6 Ads 130/2015 – 72). Tyto závěry je nutné analogicky aplikovat i v posuzovaném případě. Vše uvedené lze shrnout tak, že do vyměřovacího základu pro výpočet starobního důchodu se započítá přiznaná a vyplacená náhrada mzdy nebo platu na základě dohody o narovnání, pokud sporná mzda nebo plat náleží pojištěnci za rozhodné období, a to bez ohledu na okamžik splatnosti.

[14] Nejvyšší správní soud si je stejně jako stěžovatelka vědom ustanovení § 5 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení, podle něhož vyměřovacím základem pro pojistné na důchodové pojištění nejsou náhrady výdajů poskytovaných procentem z platové základny představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudců. Krajský soud však napadeným rozsudkem nezavázal stěžovatelku k tomu, aby tyto náhrady výdajů do vyměřovacího základu zahrnula. Krajský soud zrušil napadená rozhodnutí z toho důvodu, že stěžovatelka vůbec nezohlednila žalobkyní předloženou dohodu o narovnání, jelikož byla uzavřena a bylo z ní plněno mimo rozhodné období. Do vyměřovacího základu za rozhodné období let 2012 – 2014 tak nebyla žalobkyni započtena ani dohodnutá náhrada platu, ačkoliv správně tomu tak být mělo.

IV.

Závěr a náklady řízení

[15] Ze všech výše uvedených důvodů vyplývá, že napadený rozsudek není nezákonný z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[16] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka v řízení úspěch neměla, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyni žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. dubna 2017

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu